

ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-педагогічної роботи
Запорізького національного університету

Ю.О. Каганов
«26» липня 2019 р.

ВИТЯГ
з протоколу фахового семінару кафедри адміністративного та
господарського права Запорізького національного університету від
26 липня 2019 р. № 11

26 липня 2019 р.

м. Запоріжжя

Присутні: д.ю.н., професор, професор кафедри адміністративного та господарського права, декан юридичного факультету Запорізького національного університету Т.О. Коломоець, д.ю.н., професор, завідувач кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету В.К. Колпаков, д.ю.н., професор, професор кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету Є.В. Курінний, д.ю.н., доцент, професор кафедри конституційного та трудового права Запорізького національного університету І.О. Сквірський, к.ю.н., доцент кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету А.А. Шарая, к.ю.н., доцент, доцент кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету Л.В. Кузенко, к.ю.н., викладач кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету Ш.Н. Гаджиєва, здобувач І.П. Шумейко.

Головуючий: д.ю.н., професор, завідувач кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету В.К. Колпаков.

Секретар: к.ю.н., викладач кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету Ш.Н. Гаджиєва.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ: обговорення основних наукових результатів дисертації **Шумейка Івана Павловича** «Адміністративно-правова протидія порушенням корпоративних прав в Україні», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право», для їх апробації та оцінки їх новизни, теоретичного та практичного значення.

СЛУХАЛИ: здобувача І.П. Шумейка про результати виконаного наукового дослідження.

Здобувач стисло навів основні наукові положення та теоретичні висновки, що стосуються правового регулювання суспільних відносин, пов'язаних з діяльністю суб'єктів публічного адміністрування щодо унеможливлення, встановлення, припинення, усунення наслідків і реалізації відповідальності за порушення корпоративних прав. Перш за все, здобувач узагальнив існуючі визначення суб'єктивного корпоративного права, навів власне визначення порушення корпоративних прав, виклав систематизовані дані стосовно відомих способів порушень, а також запропонував власну класифікацію порушень корпоративних прав. Далі, здобувач виклав результати аналізу судової практики на предмет виявлення причин і чинників порушень корпоративних прав, навів відомості стосовно категорій суб'єктів, які вчиняють такі порушення. Здобувач запропонував визначення адміністративно-правової протидії порушенням корпоративних прав, висвітливши власне бачення її мети, завдань та принципів, на яких вона має ґрунтуватися. Після цього, здобувачем була надана характеристика повноважень, які використовуються суб'єктами публічного адміністрування при протидії порушенням корпоративних прав, та визначено перелік таких суб'єктів, систематизовано їх взаємозв'язки та охарактеризовано вплив кожного з них на суб'єктів корпоративних правовідносин. Далі, здобувач надав приклади форм і методів публічного адміністрування, що застосовуються в протидії порушенням корпоративних прав. Було надано відомості щодо міжнародного та зарубіжного досвіду врегулювання проблемних питань впливу держави на суб'єктів корпоративних правовідносин, та висловлено думку щодо доцільності тих чи інших запозичень. Здобувач окреслив проблеми та недоліки у правовому регулюванні адміністративно-правової протидії порушенням корпоративних прав в Україні, а також висловив низку пропозицій змін до чинного законодавства України, що поліпшили б стан законності у трьох напрямках: перший – превенція порушень корпоративних прав та забезпечення збереження доказової бази для потерпілих осіб, другий – адміністративно-правовий захист корпоративних прав, припинення їх порушень, третій – забезпечення невідворотності юридичної відповідальності (адміністративної, фінансової) для осіб, що порушують права учасників (акціонерів) господарських товариств.

Завершивши доповідь, здобувач відповів на **запитання учасників фахового семінару.**

Колпаков В.К., д.ю.н., професор: В назві предмету дослідження, Вами був використаний термін «адміністративно-правова протидія порушенням корпоративних прав». Водночас, на позначення багатьох окреслених Вами напрямків діяльності суб'єктів владних повноважень існує ціла низка споріднених визначень, таких як «адміністративно-правовий захист», «адміністративний примус» тощо. На Ваш погляд, наскільки доцільним є вживання саме цього терміну на позначення сукупності форм і методів

діяльності суб'єктів публічного адміністрування щодо унеможливлення, встановлення, припинення, усунення наслідків і реалізації відповідальності за порушення суб'єктивних корпоративних прав?

Шумейко І.П., здобувач: Необхідність застосування цього терміну обумовлена неможливістю охопити весь спектр суспільних відносин, що є об'єктом дослідження, за допомогою будь-якого з інших споріднених термінів. Так, у зв'язку з тим, що до об'єкта дослідження входить юридична відповідальність за порушення корпоративних прав, то діяльність суб'єктів владних повноважень з притягнення винних осіб до адміністративної чи фінансової відповідальності не може підпадати під поняття адміністративно-правового захисту. Така форма подолання порушень корпоративних прав, як адміністративна нормотворчість, не може підпадати під визначення адміністративного примусу. Проаналізувавши інше споріднене поняття, адміністративно-правової охорони, також приходимо до висновку, що до неї не можна віднести заходи з забезпечення фіксації порушень та збереження доказової бази. З цього можна дійти висновку про те, що на позначення сукупності форм і методів діяльності суб'єктів публічного адміністрування, спрямованої унеможливлення, встановлення, припинення, усунення наслідків і реалізації відповідальності за порушення суб'єктивних корпоративних прав, найбільш доцільним та коректним є вживання такого терміну, як адміністративно-правова протидія порушенням корпоративних прав.

Кузенко Л.В, к.ю.н., доцент: Серед суб'єктів публічного адміністрування, які протидіють порушенням корпоративних прав, Вами була названа Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. Водночас, завданням діяльності цього державного колегіального органу є насамперед регулювання ринку цінних паперів. Тож які повноваження цього органу можливо використати саме в боротьбі з порушеннями корпоративних прав?

Шумейко І.П., здобувач: В контексті поставленого питання, варто звернути увагу на те, що акції, що випускаються акціонерними товариствами, є одним із видів цінних паперів, що одночасно засвідчують наявність в акціонерів корпоративних прав. Нагляд за емітентами цінних паперів, до яких належать і акціонерні товариства, входить у завдання Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. Адміністративні процедури, пов'язані з обігом акцій, мають безпосередній вплив на корпоративні права, а від дотримання законності у вказаних адміністративних процедурах залежить ступінь захищеності цих прав. Крім того, саме на цей орган покладено нагляд за проведенням загальних зборів акціонерними товариствами, та накладення на них санкцій за порушення корпоративного законодавства. Важливим елементом захищеності прав акціонерів є забезпечення розкриття повної і достовірної інформації про діяльність акціонерних товариств, що також входить у сферу діяльності цього органу. Тому, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку має відноситися до суб'єктів адміністративно-правової протидії порушенням корпоративних прав.

Сквірський І.О., д.ю.н., професор: Зі змісту Вашої доповіді стало відомо, що одним зі способів відновлення порушених корпоративних прав Ви

вважаєте скасування реєстраційних дій. В той же час, на сьогодні висловлюється чимало думок про недоцільність діяльності Комісії з питань розгляду скарг у сфері державної реєстрації; існують погляди, що сфера компетенції цих комісій має належати виключно судам. Яка Ваша думка щодо доцільності продовження функціонування цієї комісії?

Шумейко І.П., здобувач: Звичайно, в повній мірі ці комісії не можуть підмінити собою компетенцію судів, оскільки вони розглядають поданий на реєстрацію пакет документів з точки зору дотримання формальних вимог реєстраційного законодавства. Вони не можуть призначати експертизу, витребувати додаткові докази, допитувати свідків. Проте, існують випадки, коли порушення законодавства виявити досить легко, за допомогою простого зіставлення вимог закону, що регулює реєстраційну процедуру, та змісту поданого комплексу документів. Наприклад, очевидним є порушення, коли справжність підписів на акті прийому-передачі частки в статутному капіталі не буде засвідчена нотаріально. Встановлення цієї обставини не є складним, тому не варто робити це виключною компетенцією суду. Перевагами діяльності зазначеної комісії є більша швидкість вирішення справи, безоплатність звернення до комісії, негайне виконання її рішень. Крім того, комісія знімає надмірне навантаження з судової гілки влади. Тому слід дійти до висновку, що Комісія з питань розгляду скарг у сфері державної реєстрації має значний потенціал у протидії порушенням прав учасників товариств, а її діяльність має винятково цінне значення у боротьбі з таким серйозним видом порушень, як корпоративне рейдерство.

Курінний Є.В. д.ю.н., професор: З-поміж озвучених Вами пропозицій вирізняється, зокрема, ідея щодо зміни підходів до фінансових санкцій та адміністративних штрафів за окремі види порушень прав учасників (акціонерів). Однією з ідей було обчислення суми стягнень у відсотках від вартості чистих активів товариств. Однак, чи можна назвати такий підхід ефективним з огляду на те, що значна кількість суб'єктів господарювання в нашій державі офіційно декларують збиткові результати господарської діяльності?

Шумейко І.П., здобувач: Справді, у випадку, якщо чисті активи товариства є низькими або мають нульове чи від'ємне значення, то ця модель санкцій за порушення корпоративних прав не матиме достатнього ефекту. Водночас, при проведенні дослідження це питання було враховано. У законопроектах, що викладені як додаток до роботи, пропонується запровадити цю модель лише якщо вартість чистих активів товариства не є нижчою за 100 прожиткових мінімумів для працездатних осіб. У протилежних випадках, фінансову санкцію для юридичних осіб (акціонерних товариств) пропонується визначати за усталеним підходом – у кількості неоподатковуваних мінімумів доходів громадян; щодо адміністративної відповідальності посадових осіб господарських товариств, то у випадку, якщо вартість чистих активів товариства не є нижчою за 100 прожиткових мінімумів для працездатних осіб, то пропонується накладати не штраф у відсотках до розміру чистих активів, а інше адміністративне стягнення – громадські роботи або адміністративний

арешт, залежно від серйозності порушення. Такий диференційований підхід до визначення санкції за порушення має стати запорукою дієвої реалізації функцій юридичної відповідальності за порушення корпоративних прав.

ВИСТУПИЛИ: науковий керівник здобувача д.ю.н., проф. Коломоєць Т.О., д.ю.н., професор Курінний Є.В., д.ю.н, доцент Сквірський І.О., к.ю.н., доцент Кузенко Л.В.

Після відповідей на запитання учасників фахового семінару було озвучено **висновок наукового керівника доктора юридичних наук, професора Коломоєць Т.О.** з оцінкою роботи здобувача у процесі підготовки дисертації та виконання індивідуального плану наукової роботи та індивідуального навчального плану.

Науковий керівник здобувача вказала на те, що здобувач в достатньому обсязі виконав освітню складову освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії. Освітня складова індивідуального плану роботи аспіранта була виконана з дотриманням встановлених строків та з досягненням високих результатів вивчення навчальних дисциплін. Як наслідок, Шумейко І.П. набув необхідні теоретичні знання, вміння та навички, а також інші компетентності, що є достатніми для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності. Здобувач достатньою мірою оволодів методологією наукової та педагогічної діяльності; це підтверджується проведенням ним власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

У процесі підготовки дисертації «Адміністративно-правова протидія порушенням корпоративних прав в Україні» та виконання здобувачем розробленого та затвердженого індивідуального плану наукової роботи, здобувач, виконуючи загальні настанови наукового керівника з тих питань, які об'єктивно перебувають поза межами розуміння здобувача наукового ступеня доктора філософії, водночас, виявив належний рівень самостійності в науковому дослідженні на всіх його стадіях: при виборі теми дослідження, його плануванні, реалізації і остаточному доопрацюванні. Вироблені здобувачем теоретичні положення є достатньо обґрунтованими, а пропозиції – мають практичне значення, зокрема в нормотворчій діяльності та правозастосуванні. Дисертація має послідовну та зрозумілу структуру, а сформульовані наукові положення являють собою результат критичного переосмислення наявних та створення нових цілісних знань. При дослідженні опрацьовано велику кількість доктринальних джерел, законодавства, в тому числі перспективного та зарубіжного, а також значний обсяг судової практики переважно судів вищих інстанцій; здобувач вміло визначає недоліки у правовому регулюванні та їхній вплив на правозастосовчу практику. Здобувачем також дотримано вимоги академічної доброчесності та не допущено її порушень під час дослідження.

Отже, виконана здобувачем дисертаційна робота є одним із перших наукових досліджень, в яких комплексно та системно осмислено саме

адміністративно-правовий аспект впливу держави на корпоративні правовідносини, систематизовано наявні напрямки протидії порушенням корпоративних прав, дано повну характеристику такій протидії, висвітлено пов'язані з нею практичні проблеми, надано цінні рекомендації з їх усунення.

Зважаючи на вищевикладене, науковий керівник здобувача д.ю.н., проф. Коломоець Т.О. вважає, що наукова кваліфікація Шумейка І.П. відповідає вимогам здобувача ступеня доктора філософії, а його дисертація «Адміністративно-правова протидія порушенням корпоративних прав в Україні» може бути рекомендована до прийняття до розгляду спеціалізованою вченою радою.

Долучившись до **обговорення основних наукових результатів** дисертації, д.ю.н., професор, професор кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету **Є.В. Курінний** відзначив те, що здобувач приділив належну увагу реєстраційній процедурі як засобу, за допомогою якого можуть своєчасно виявлятися документи, що свідчать про ознаки порушення корпоративних прав. Зокрема, здобувачем надано цінні рекомендації стосовно врегулювання питання скасування реєстраційних дій, адже досі відсутній дієвий механізм поновлення в правах незаконно виключеного учасника товариства, у тому випадку, якщо після його виключення відбулися нові реєстраційні дії. Також, доповідач схвально відгукнувся стосовно пропозиції здобувача повернути учасникам товариств право ознайомлюватися з реєстраційними справами, що сприятиме своєчасному та правильному вибору потенційним позивачем способу захисту, та усуне необхідність зайвого витребування судом доказів.

Висловлюючи свою позицію щодо наукового рівня дисертації, д.ю.н, доцент, професор кафедри конституційного та трудового права Запорізького національного університету **Сквірський І.О.** зазначив, що здобувачем було проявлено інноваційний підхід щодо доповнення існуючого інструментарію засобів протидії порушенням корпоративних прав новими процедурами. Серед таких процедур – нагляд за проведенням загальних зборів у товариствах з обмеженою та додатковою відповідальністю, за завчасно поданим і обґрунтованим зверненням учасника товариства, щодо якого є загроза порушенню його прав. Здобувач правильно зробив акцент саме на превенції та припиненні порушень, а не на усуненні їхніх наслідків, оскільки більшість порушень корпоративних прав відзначаються швидкістю та здатністю призводити до незворотних наслідків. Зокрема, дієвим засобом відвернення загрози порушень прав акціонерів є запропонована здобувачем модель зупинення адміністративних процедур, пов'язаних з обігом акцій, на час оспорювання в суді рішення загальних зборів. Інноваційними є також і пропозиції у сфері юридичної відповідальності за порушення прав учасників (акціонерів) товариств: від прив'язування суми санкції до розміру здобутків для порушника – до запровадження різноманітних заохочувальних норм, що стимулюють правомірну поведінку.

Позитивними характеристиками наукового дослідження здобувача, що дістали схвальний відгук к.ю.н., доцента, доцента кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету **Л.В. Кузенко**, є виконана здобувачем робота з пошуку та вдосконалення засобів захисту корпоративних прав, які є альтернативою судовому захисту. Зокрема, важливою пропозицією є доповнення переліку документів, на підставі яких проводиться безспірне стягнення за виконавчими написами нотаріусів, тими документами, що підтверджують заборгованість з виплат господарських товариств його учасниками (наприклад, виплат акціонеру при обов'язковому викупі акцій). Посилення значення суб'єктів публічної адміністрації (у тому числі суб'єктів делегованих повноважень) у протидії порушенням корпоративних прав сприятиме швидшому вирішенню корпоративних спорів і конфліктів, підвищенню рівня правової визначеності, розвантаженню судів, і врешті-решт – позитивно вплине на стан захищеності корпоративних прав в нашій державі.

УХВАЛИЛИ:

1. Визнати, що результати дисертації Шумейка Івана Павловича «Адміністративно-правова протидія порушенням корпоративних прав в Україні», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право» (галузь знань 08 «Право»), мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

2. Рекомендувати рецензентам д.ю.н, доценту Ю.В. Пирожковій, к.ю.н., доценту А.А. Шарій під час проведення попередньої експертизи результатів дисертації Шумейка Івана Павловича «Адміністративно-правова протидія порушенням корпоративних прав в Україні», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право» (галузь знань 08 «Право»), взяти до уваги підсумки цього фахового семінару.

Головуючий:

д.ю.н., професор,
завідувач кафедри
адміністративного та господарського права
Запорізького національного університету

В.К. Колпаков

Секретар:

к.ю.н., викладач кафедри
адміністративного та господарського права
Запорізького національного університету

Ш.Н. Гаджиева

ВИСНОВОК ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ

Шумейка Івана Павловича «Адміністративно-правова протидія порушенням корпоративних прав в Україні», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право»

Дисертація Шумейка Івана Павловича «Адміністративно-правова протидія порушенням корпоративних прав в Україні», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право» виконана на кафедрі адміністративного та господарського права юридичного факультету Запорізького національного університету. Тема дисертації затверджена на засіданні вченої ради юридичного факультету Запорізького національного університету (протокол № 12 від 15 червня 2017 року).

Для підготовки висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації «Адміністративно-правова протидія порушенням корпоративних прав в Україні» вченою радою Запорізького національного університету (протокол № 10 від 25 червня 2019 року) визначено, що попередня експертиза дисертації проводитиметься на базі юридичного факультету Запорізького національного університету, та призначено двох рецензентів:

1) професора кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету, доктора юридичних наук, доцента Ю.В. Пирожкову;

2) доцента кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету, кандидата юридичних наук, доцент А.А. Шараю.

1. Ступінь актуальності теми дисертації

Здобувач переконливо обґрунтовує нагальність та важливість наукового опрацювання питань, що є предметом його дослідження, висвітлюючи зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями у відповідній галузі знань шляхом критичного аналізу з визначенням сутності наукової проблеми або завдання. Зокрема, здобувач звертає увагу на таке.

Станом на 1 червня 2019 року в Україні було зареєстровано 673666 господарських товариств (понад 50 % від усіх юридичних осіб), серед яких 14093 акціонерних товариства, що свідчить про популярність корпоративної форми підприємництва. В той же час, за останні 3 роки судами всіх інстанцій ухвалено 3712 рішень та постанов у спорах, що впливають з корпоративних правовідносин, що свідчить про поширеність корпоративних конфліктів та необхідність вирішення питання ефективного захисту суб'єктивних корпоративних прав. Формуються нові категорії справ (так звані «похідні позови», за якими станом на 01.09.2019 на офіційному сайті Верховного Суду опубліковано вже 119 оголошень). Нагальними проблемами є порушення прав міноритарних учасників (акціонерів) та дії виконавчих органів на шкоду

інтересам товариств, що, в свою чергу, сприяє грінмейлу та корпоративному рейдерству. Завантаженість господарських судів (так, у 2018 році на розгляд до місцевих господарських судах надійшло понад 90,5 тисяч заяв і справ), оплатність звернення до суду (мінімальний розмір судового збору за позовну вимогу немайнового характеру в господарському судочинстві – 1 розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб), тривалі строки судових проваджень (подекуди справа розглядається більше 3 років), проблематичність виконання остаточного рішення суду актуалізують потребу в заходах з попередження, виявлення та припинення порушень корпоративних прав, альтернативних засобах захисту порушених прав та дієвій системі юридичної відповідальності за їх порушення.

Відповідний потенціал мають суб'єкти публічного адміністрування (в тому числі суб'єкти делегованих повноважень), такі як Міністерство юстиції України (наприклад, за 1-й квартал 2018 року Комісією з питань розгляду скарг у сфері державної реєстрації при Міністерстві юстиції України задоволено близько 100 скарг), Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку та їх територіальні органи (наприклад, за серпень 2019 року Центральним апаратом цієї комісії ухвалено 42 постанови про правопорушення), державні реєстратори, державні і приватні нотаріуси, державні та приватні виконавці. Створено нові суб'єкти спеціальної компетенції в цій сфері, такі як Міжвідомча комісія з питань захисту прав інвесторів, протидії незаконному поглинанню та захопленню підприємств при Кабінеті Міністрів України (діє з 2007 року), комісії з питань розгляду скарг у сфері державної реєстрації при Міністерстві юстиції України та головних територіальних управліннях юстиції (діють з 2016 року). Таким чином, держава, вступаючи в правовідносини з суб'єктами корпоративного права, може і має протидіяти порушенням прав учасників (акціонерів) товариств. Втім, на сьогодні відсутнє чітке визначення мети і завдань такої протидії, її принципів, суб'єктів, форм та методів; існуючі адміністративно-правові норми, що її врегульовують, потребують вдосконалення. Тому існує потреба в науковому дослідженні діяльності суб'єктів публічної адміністрації з унеможливлення, встановлення, припинення, усунення наслідків і реалізації відповідальності за порушення суб'єктивних корпоративних прав.

Теоретичним підґрунтям дослідження стали праці вчених, які досліджували питання форм та методів діяльності суб'єктів публічного адміністрування (державного управління), зокрема таких дослідників, як В. Авер'янов, О. Андрійко, Ю. Битяк, Ю. Ведерніков, В. Гаращук, З. Гладун, Т. Гуржій, О. Дьяченко, І. Голосніченко, В. Загуменник, Т. Коломоєць, В. Колпаков, В. Мусієнко, В. Проценко, В. Шкарупа та інших. Явище порушення корпоративних прав, окремі його види, напрямки їх усунення, а також діяльність окремих суб'єктів публічної адміністрації у цій сфері також були предметами досліджень вчених. Переважна частина публікацій про порушення корпоративних прав стосується явища корпоративного рейдерства (серед яких Ю. Берlach, Д. Буркальцева, І. Мазур, Ю. Нікітін, Р. Панасенко, А. Потьомкін, А. Смітюх, О. Таращанська, В. Швець); в роботах дослідників (Л.

Венгер, А. Кабілу, Г. Паламарчук) порушувалося також питання зловживання корпоративними правами (грінмейлу). Захист і відновлення суб'єктивних корпоративних прав переважно досліджуються в контексті розгляду господарськими судами корпоративних спорів (наприклад, статті Н. Іванюти, О. Ковалишина, В. Швеця, посібники О. Кібенко, В. Кравчука). Проблема ефективності діяльності суб'єктів публічного адміністрування у сфері протидії порушенням корпоративних прав досліджувалася переважно в аспекті діяльності того чи іншого органу (наприклад, публікації Д. Андреева, Т. Забучинської стосуються діяльності Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку), або порядку здійснення того чи іншого адміністративного провадження (наприклад, реєстраційне провадження стало предметом досліджень Л. Заставської, О. Кузьменко, В. Спасенко, К. Фомічова).

Однак, здебільшого дослідження на тему порушень корпоративних прав стосувалися проблем господарського права: підіймалися питання недосконалості норм корпоративного права, проблеми практичної їх реалізації. Водночас, на сьогодні малодослідженими залишаються питання вдосконалення системи форм та методів, за допомогою яких суб'єкти публічної адміністрації впливають на суб'єктів корпоративних правовідносин. Мало уваги приділяється заходам превентивного характеру, заходам з припинення порушень, відновлення порушених корпоративних прав та заходам відповідальності, які вживаються суб'єктами публічної адміністрації до порушників корпоративних прав. Системного аналізу потребує явище порушення корпоративних прав як об'єкта протидії, а сама протидія потребує формулювання спільної мети, завдань, принципів. Тому, існує потреба в комплексному дослідженні протидії порушенням корпоративних прав, з точки зору адміністративно-правових норм та їх реалізації уповноваженими суб'єктами.

Здобувач правильно визначає **зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами**, вказує на те, що дисертаційна робота виконана в рамках комплексних наукових проектів «Основні напрямки удосконалення законодавства України в умовах євроінтеграційних процесів» (номер державної реєстрації 0115U00710) та «Дослідження проблем адміністративного права в умовах глобалізаційних процесів» (номер державної реєстрації 0115U00711). Тема дисертації відповідає пріоритетним напрямкам розвитку правової науки на 2016-2020 роки (напрями: особливості регулювання в приватному та публічному праві; проблеми вдосконалення правового регулювання компетенції органів публічної влади; проблеми функціонування органів виконавчої влади та адміністративно-правових відносин на сучасному етапі; інноваційні механізми державного регулювання господарських відносин в Україні), включеним до Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016-2020 роки. Робота узгоджується зі Стратегією сталого розвитку «Україна-2020», схваленою указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015, Стратегічними пріоритетами, цілями та завданнями діяльності Міністерства юстиції України. Зміст дослідження

узгоджується з Національною стратегією у сфері прав людини, затвердженою Указом Президента України від 25 серпня 2015 року № 501/2015.

2. Наукова новизна, теоретичне та практичне значення результатів дисертації

Наукова новизна отриманих результатів дисертації «Адміністративно-правова протидія порушенням корпоративних прав в Україні», як підтверджує зміст дисертації, забезпечується тим, що дана дисертаційна робота є одним із перших наукових досліджень, в яких комплексно та системно осмислено саме адміністративно-правовий аспект впливу держави на корпоративні правовідносини, систематизовано наявні напрямки протидії порушенням корпоративних прав, дано повну характеристику такій протидії, висвітлено пов'язані з нею практичні проблеми, надано цінні рекомендації з їх усунення. Наукова новизна отриманих результатів, теоретичне та практичне значення виражається насамперед, у таких положеннях та рекомендаціях дослідження:

уперше:

- проведено ґрунтовне дослідження форм і методів саме адміністративно-правової протидії порушенням корпоративних прав з наданням правової характеристики основним різновидам адміністративних актів та юридично значущих дій, спрямованим на превенцію, встановлення фактів, припинення порушень, усунення наслідків і реалізацію відповідальності за порушення корпоративних прав, надано класифікацію форм протидії за колом об'єктів, на яких поширює дію форма та за стадією застосування форми, а також класифікацію методів протидії за спрямованістю на суб'єктів корпоративних правовідносин;

- обґрунтовано потребу в розширенні завдань та компетенції Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку шляхом надання повноважень зі здійснення нагляду за проведенням загальних зборів, голосуванням та підбиттям його підсумків на товариствах з обмеженою та додатковою відповідальністю та притягнення посадових осіб вказаних товариств до адміністративної відповідальності;

- розроблено систему заходів, які дозволять за принципом диспозитивності та з уникненням дискреційних повноважень зупиняти процедури, пов'язані з реєстрацією акцій, на час розгляду корпоративного спору щодо рішення загальних зборів, на підставі якого ініційовано адміністративну процедуру;

удосконалено:

- теоретичні положення щодо дефініції суб'єктивного корпоративного права та підхід до історичної періодизації виникнення та розвитку корпоративних правовідносин;

- наукові розробки щодо видів порушень корпоративних прав, надано їх класифікацію на корпоративне рейдерство, грінмейл, дії менеджменту на шкоду товариству, порушення прав міноритарних учасників (акціонерів);

- теоретичні положення стосовно систематизації чинників порушення корпоративних прав, які згруповано у три основних фактори – недосконалість

законодавства, незадовільний стан корпоративного управління, низький рівень законності;

- підходи до формулювання цілей та завдань діяльності суб'єктів публічної адміністрації, що знайшли відображення в формулюванні цілей та завдань адміністративно-правової протидії порушенням корпоративних прав, класифікації цілей на загальні та індивідуальні, обґрунтуванні твердження про залежність завдань протидії від стадії порушення корпоративних прав;

- існуючий підхід до визначення переліку платежів, стягнення яких проводиться на підставі виконавчих написів, і запропоновано доповнити його стягненням дивідендів в інших видах товариств, крім акціонерного товариства, вартості викуплених акцій, частини вартості майна товариства, частини прибутку товариства, вартості внеску учасника повного, командитного товариства;

- законодавчо визначений механізм скасування реєстраційних дій щодо юридичних осіб та законодавчий підхід до визначення правових наслідків судового рішення для записів в реєстрі, наступних після скасованого;

- існуючі положення про розгляд скарг у сфері державної реєстрації, до яких запропоновано зміни, що поліпшать доступ заявників до процедури оскарження;

- закріплені в Кодексі України про адміністративні правопорушення та в Законі України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» склади правопорушень, до яких запропоновано внести перелік найшкідливіших порушень вимог законодавства про інші господарські товариства, крім акціонерних;

- положення, які заохочують суб'єктів порушень корпоративних прав до правомірної поведінки, що знайшло вияв у пропозиціях обмежувати розмір максимальної санкції у випадках примирення товариства-порушника з усіма скаржниками, безумовного визнання порушником факту вчиненого порушення або попередньої сплати визначеної частини максимального розміру санкції;

дістали подальшого розвитку:

- положення про форми і методи публічного адміністрування, які знайшли логічне продовження в концепції механізму адміністративно-правової протидії порушенням корпоративних прав;

- вчення про принципи публічного адміністрування, яке було застосовано до діяльності з протидії порушенням корпоративних прав і було сформовано рейтинг принципів за рівнем їхньої значущості в цій діяльності;

- законодавчі положення, спрямовані на унеможливлення використання реєстраційного провадження як засобу порушення корпоративних прав, і запропоновано нові вимоги до переліку документів, що подаються для державної реєстрації змін до відомостей про юридичну особу та доведено необхідність запровадження в реєстраційному провадженні щодо юридичних осіб надання доказів факту належного повідомлення про час і місце засідання уповноваженого органу управління юридичної особи його членів, що не були присутні на засіданні;

- концепція одностайності волевиявлення представників стягувача у виконавчому провадженні про стягнення на користь господарського товариства з його посадової особи збитків на підставі судового рішення, ухваленого за «похідним» позовом;

- засади співмірності порушень корпоративних прав та санкцій, що передбачені за такі порушення, що знайшло відображення в пропозиціях встановлювати розмір штрафу за порушення у відсотковому співвідношенні до вартості чистих активів господарського товариства, в якому порушення вчинено

Наукова обґрунтованість вищевикладених наукових положень, висновків і рекомендацій підтверджується їх раціональністю, аргументованістю, логічною несуперечливістю, використанням значної кількості авторитетних джерел, відповідністю основоположним принципам науки, практичною орієнтованістю. Достатньою для вичерпного розуміння найбільш важливих аспектів питань, що охоплюються предметом дослідження, є нормативно-правова (у тому числі перспективне та зарубіжне законодавство) та наукова джерельна база; крім того, здобувачем використано значну кількість судової практики і статистики; зміщені в текст дисертації твердження знаходять обґрунтування в численних прикладах правозастосовчої практики.

Крім того, слід погодитись із тим, що достовірність отриманих наукових результатів забезпечується широким використанням загальнофілософських, загальнонаукових та спеціально-юридичних методів наукового пізнання. Зокрема, під час дослідження генези корпоративних правовідносин (підрозділ 1.1) застосовано історико-правовий метод. Системно-структурний метод використано в ході надання класифікацій порушень корпоративних прав, цілей, суб'єктів та їхніх повноважень, форм та методів адміністративно-правової протидії цим порушенням (підрозділи 1.2, 2.1, 2.2, 2.3). Методи аналізу та узагальнення застосовані при дослідженні судової та іншої правозастосовчої практики, статистичних даних (підрозділи 1.2, 1.3, 2.2, 2.3, 3.2). Метод дедукції використано при визначенні конкретних форм та проявів застосування методів адміністративно-правової протидії порушенням корпоративних прав (підрозділ 2.3). Порівняльно-правовий метод застосовано при дослідженні зарубіжного досвіду правового регулювання (підрозділ 3.1). Методи правового моделювання та прогнозування застосовано при формулюванні пропозицій для удосконалення чинного законодавства (підрозділи 2.2, 3.1, 3.2). Окремо відзначеним має бути проявлений здобувачем інноваційний підхід щодо доповнення існуючого інструментарію засобів протидії порушенням корпоративних прав новими процедурами.

Дисертація виконана грамотною українською мовою, стиль викладення матеріалу відповідає прийнятому в науковій літературі (точність, логічність, лаконічність, зрозумілість, зв'язаність, цілісність, завершеність).

3. Наукові публікації, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, та повнота опублікування результатів дисертації

Список публікацій здобувача за темою дисертації, в яких висвітлені основні наукові результати дисертації:

1. Шумейко І. П. Суб'єкти, причини і чинники порушення корпоративних прав як об'єкта адміністративно-правової протидії. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 6. С. 148–152.

2. Шумейко І. П. Суб'єкти адміністративно-правової протидії порушенням корпоративних прав в Україні. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2017. № 3. С. 106–110.

3. Шумейко І. П. Форми адміністративно-правової протидії порушенням корпоративних прав в Україні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 4. С. 121–126.

4. Шумейко І. П. Напрямки підвищення значення суб'єктів публічного адміністрування в Україні у превенції та фіксації порушень корпоративних прав. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2017. № 4. С. 75–79.

5. Shumeiko I. P. Legal responsibility for the violation of corporate rights in Ukraine in the context of public administration powers. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2017. № 4. С. 182–187.

6. Шумейко І. П. Забезпечення ефективного відновлення порушених корпоративних прав за допомогою реалізації повноважень суб'єктів публічного адміністрування. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Юриспруденція»*. 2017. № 28. С. 79–82.

Список публікацій здобувача за темою дисертації, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Шумейко І. П. Про визначення поняття порушення суб'єктивного корпоративного права / Збірник наукових праць студентів, аспірантів і молодих вчених «Молода наука-2017»: у 4 т. / Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. Т. 1. С. 109–111.

2. Шумейко І. П. Вплив держави на корпоративні правовідносини: історико-правовий аспект. Запорізькі правові читання : матеріали щорічної міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 19 травня 2017 р. / за заг. ред. Т. Коломоець. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. С. 97–99 (форма участі – заочна).

3. Шумейко І. П. Класифікація порушень корпоративних прав як об'єкту адміністративно-правової протидії. Актуальні питання державотворення в Україні : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 19 травня 2017 р. / за ред. І. Гриценко та ін. : в 2 т. Т. 1. Київ, 2017. С. 250–251 (форма участі – заочна).

4. Шумейко І. П. Методи адміністративно-правової протидії порушенням корпоративних прав в Україні. Юридична осінь 2017 року : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених, м. Харків, 15 листопада 2017 р. Харків, 2017 (форма участі – заочна).

5. Шумейко І. П. Принципи адміністративно-правової протидії порушенням корпоративних прав в Україні. Сучасний стан і перспективи

розвитку держави і права: матеріали ІХ міжнар. наук. конф. студентів, аспірантів та молодих вчених, м. Дніпро, 1-2 грудня 2017 р. Дніпро, 2017. С. 225–226 (форма участі – заочна).

6. Шумейко І. П. Мета і завдання адміністративно-правової протидії порушенням корпоративних прав в Україні. Українська правнича наука: основні тенденції розвитку в умовах євроінтеграції: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Львів, 10 листопада 2017 р. Львів, 2017. С. 202–206 (форма участі – заочна).

7. Шумейко І. П. Адміністративний акт як форма адміністративно-правової протидії порушенням корпоративних прав в Україні. Адміністративний акт: теорія та практика: матеріали ІІ міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 09 листопада 2017 р. Київ, 2017 (форма участі – заочна).

8. Шумейко І. П. Розгляд скарг у сфері державної реєстрації як спосіб подолання корпоративного рейдерства. Роль Міністерства юстиції України в модернізації вітчизняної правової системи: матеріали всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф., м. Київ, 20 грудня 2017 р. Київ, 2017. С. 193–195 (форма участі – заочна).

9. Шумейко І. П. Поняття адміністративно-правової протидії порушенням корпоративних прав / Збірник наукових праць студентів, аспірантів і молодих вчених «Молода наука-2019»: у 5 т. / Запорізький національний університет. Запоріжжя: ЗНУ, 2019. Т. 1. С. 278–282.

Повнота опублікування результатів дисертації засвідчується таблицею 1.

Таблиця 1 – Повнота опублікування результатів дисертації

№	Наукова публікація здобувача		Розділи дисертації, що висвітлюються
	Назва	Видання	
Наукові видання держав-членів ОЕСР та/або ЄС			
1.	Legal responsibility for the violation of corporate rights in Ukraine in the context of public administration powers.	Visegrad Journal on Human Rights. 2017. № 4. С. 182–187	третій
Наукові фахові видання України			
2.	Суб'єкти, причини і чинники порушення корпоративних прав як об'єкта адміністративно-правової протидії.	Підприємництво, господарство і право. 2017. № 6. С. 148–152.	перший
3.	Суб'єкти адміністративно-правової протидії порушенням корпоративних прав в Україні.	Прикарпатський юридичний вісник. 2017. № 3. С. 106–110	другий
4.	Форми адміністративно-правової протидії порушенням корпоративних прав в Україні.	Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2017. № 4. С. 121–126	другий

№	Наукова публікація здобувача		Розділи дисертації, що висвітлюються третій
	Назва	Видання	
5.	Напрямки підвищення значення суб'єктів публічного адміністрування в Україні у превенції та фіксації порушень корпоративних прав.	Прикарпатський юридичний вісник. 2017. № 4. С. 75–79	третій
6.	Забезпечення ефективного відновлення порушених корпоративних прав за допомогою реалізації повноважень суб'єктів публічного адміністрування.	Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Юриспруденція». 2017. № 28. С. 79–82	третій

ВИСНОВОК

Ознайомившись із дисертацією Шумейка І.П. «Адміністративно-правова протидія порушенням корпоративних прав в Україні» та науковими публікаціями, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, а також взявши до уваги підсумки фахового семінару, вважаємо, що:

1. Дисертація Шумейка Івана Павловича «Адміністративно-правова протидія порушенням корпоративних прав в Україні», є фундаментальним науковим дослідженням з актуальних питань, характеризується єдністю змісту, містить наукові результати, яким властива наукова новизна, теоретичне та практичне значення, а отже, свідчить про особистий істотний внесок здобувача у розвиток правової науки.

2. Дисертація Шумейка Івана Павловича «Адміністративно-правова протидія порушенням корпоративних прав в Україні» може бути рекомендована до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право» (галузь знань 08 «Право») у разовій спеціалізованій вченій раді.

Рецензент:
професор кафедри
адміністративного та господарського права
Запорізького національного університету,
доктор юридичних наук, доцент

Ю.В. Пирожкова

Рецензент:
доцент кафедри
адміністративного та господарського права
Запорізького національного університету,
кандидат юридичних наук, доцент

А.А. Шарая